

19/7/84

ΕΠΙΣΤΟΛΕΣ

Γιατί τόσο...σοβαρότητα;

Στά κρατικά και στα περιφερειακά θέατρα, από τη δημιουργία τους, επικρατεί το σύστημα της εναλλαγής των σκηνοθετών που καλούνται να ανέβασουν τα έργα. Στο περιφερειακό της Βέροιας, ωστόσο, επικρατεί άλλο καθεστώς. Δύο έργα ανέβασε ως τώρα (την «Όπερα της πεντάρας» του Μπρέχτ και τώρα έναν έκμοντηρισμένο «Ερωτόκριτο») και οι υπεύθυνοι του θεάτρου αυτού τα ανέβασαν και το δύο στον ίδιο σκηνοθέτη. Και να σκεφθεί κανείς ότι η κριτική εφημερίδα της Θεσσαλονίκης ήταν συντηρητικά επικριτική γιό την πρώτη παράσταση. Επομένως, γιατί και δεύτερη στον ίδιο σκηνοθέτη;

Απαράδεκτο «στήσιμο»

Καλά οι έμποροι θίασσοι. Αλλά να καθυστερεί μισή ώρα ή έναρξη μιάς παράστασης στις «Γιορτές ανοιχτού θεάτρου» πάλι πολύ. Πραγματικά δεν μπορούν να ανακινούν σαν ώρα τις 9 μ.μ. και να αρχίζει το έργο στις 9.28 μ.μ., όπως συνέβη τουλάχιστον σε μία παράσταση των «Ορνιθών». Φυσικά δε λέμε ότι φαίνεται το κενό που προσέρχεται καθυστερώντας. Το ίδιο όμως γίνεται με τους θεατές και στο ΚΟΒΕ. Με τη διαφορά ότι εκεί η πόρτα της πλατείας κλείνει μόλις αρχίσει η παράσταση, πέντε λεπτά μετά την ώρα που προβλέπει το πρόγραμμα. Ας το σκεφθούν οι αρμόδιοι του δήμου...

Τό άκουσσι;

Παραποιούνται, λέει, οι ξένοι τουρίστες που δεν θρικούσαν να δούν τίποτε τις βρασιάνες ώρες στη Θεσσαλονίκη. Μά δεν τα λέγαμε την περασμένη εβδομάδα; Από θέατρο ο Ιούλιος σχεδόν νεκρός, από μουσική υπό το μηδέν, εκθέσεις - πινακοθήκες ούτε να το συζητήσω. Ας το σκεφθούν οι αρμόδιοι τουλάχιστον για το κολοκαίρι του 1985...

Γνωστή μέθοδος

Μήπως διαβάσαμε τις συνθέσεις των επιτροπών που συγκρότησε το υπουργείο για τα κρατικά βραβεία θεάτρου; Αν ναι, θα διαπιστώσατε ότι δεν υπάρχει (και πόλι) ούτε ένας εκπρόσωπος της Θεσσαλονίκης. Γνωστή η μέθοδος. Γνωστή και η κακοθεία κι άς διαλαλούν ό,τι θέλουν για αποκέντρωση και (άναγκαστικά) πρόαινα αλογα...

Ο βασίλης Αλή και οι συμβάσεις

Είναι πραγματικά κρίμο που ένας προικισμένος καλλιτέχνης σαν τον Μάνο Κατράκη μεταβίβει το ψάλο του σχέδιο να παρουσιάσει τον «Βασιλιά Αλή» του Σαίξπηρ. Κι είναι κρίμα που ένας λόγιος της μεταλλωμένης είναι οι πεντάψωρος πρόβες που καθιστούν οδύνη την προετοιμασία του έργου. Κάτι μάς λέει ότι ο εκλεκτός θιασάρης έπρεπε να σκεφτεί και από το γεγονός ότι το έργο απαιτεί κόπου είκοσι καλούς ήθοιους, που σημαίνει, βέβαια, μεγά-

Πρώτο θετικό βήμα, η ίδρυση της Σχολής καλών τεχνών: τὰ πρώτα προβλήματα

Νά προστεθούν και τμήματα εφαρμοσμένων τεχνών, καθώς και προετοιμασίας καθηγητών

Παλιός πόθος της Θεσσαλονίκης και του πνευματικού και καλλιτεχνικού δυναμικού της, αλλά και εκπαιδευτική ανάγκη του τόπου, η σχολή τεχνών και εφαρμοσμένων τεχνών που αναγγέλθηκε η ίδρυση της και που προχωρών οι διαδικασίες για τη λειτουργία της, δημιουργεί ήδη μία ανησυχία καθώς διαπιστώνεται ότι η σχολή δεν είναι αυτό που ονειρευόμασταν και που ελπίζαμε. Βέβαια, κάθε άρχη είναι δύσκολη και η σημερινή κυβέρνηση προτιμά να δημιουργήσει τη σχολή κατά στάδια (ίσως και δε γίνονταν αλλιώς), όπως άλλωστε έγινε με πολλές από τις σχολές του Αριστοτελείου πανεπιστημίου, στο παρελθόν.

καλλιτεχνικούς, ιστορικούς, οικονομικούς, μπορούν να γίνει το λίκνο μιάς σχολής

αυτό είναι εκείνο που είχε ζητηθεί με έμφωνο και που τελικά δεν προβλέπεται ούτε από τον ιδρυτικό νόμο της σχολής. Ενωσαμε το τμήμα που θα προστοιμάζε δασκάλους και καθηγητές καλλιτεχνικών μαθημάτων για τη στοιχειώδη και, προπάντων, τη μέση εκπαίδευση. Σ' αυτόν τον τομέα η Ελλάδα μειονεκτεί φοβερά και δεν υπάρχει λύση άλλη παρά από αυτήν που προτείναν, με την εύκαιρία της ίδρυσης της σχολής καλών τεχνών της Θεσσαλονίκης. Είναι τραγικό, αλλά τα ελληνικά

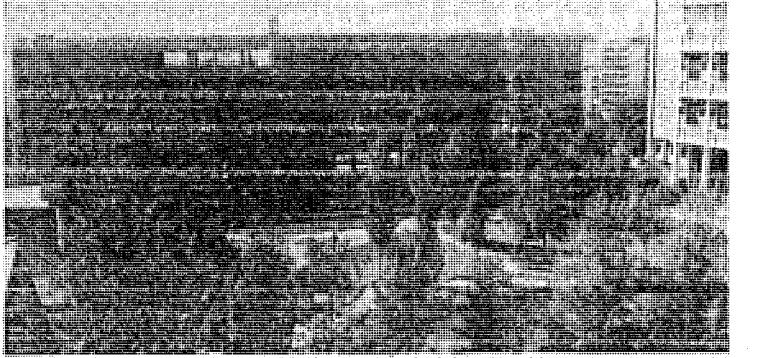
ποινω δασκάλων ή στην άτομική πρωτοβουλία των μαθητών των ιδιών. Η σχολή καλών τεχνών της Θεσσαλονίκης είχε όλες τις δυνατότητες (και εξακολουθεί να τις έχει) για να περιλάβει στους κόλπους της ένα νέο τμήμα που θ' αποδώσει ουσιαστικούς καρπούς. Κι άς το πούμε ξεκάθαρα. Έτσι που δημιουργείται η νέα σχολή, μοιάζει να είναι ένα αντίγραφο της αθηναϊκής, που στο κάτω της γραφής συγκροτήθηκε πριν από πολλές δεκαετίες και κάλυπτε τις ανάγκες του καιρού της. Δεν είναι

δασκάλων και καθηγητών τεχνικών είναι πολύ πιο άπαρηγτες. Ίσως θα πρέπει το υπουργείο, άφου άρχισα η λειτουργία του τμήματος εικαστικών τεχνών το φθινόπωρο και λυθούν τα προβλήματα που μοιραία θα προκύψουν, ν' άσκαληθεί πιο ουσιαστικό με τη σωστή και ορθολογική σύνθεση της νέας σχολής. Υπάρχει πάντα καιρός για ψυχραιμότερες σκέψεις και για άπαρηγτες συμπληρώσεις. Άλλωστε, άναγκαστικά, η σχολή καλών τεχνών του Αριστοτελείου πανεπιστημίου για μερικά χρόνια θα θρικούσει στο στάδιο της συμπλήρωσης, κάτω από κλίμα κάλυψης κενών.

Η σχολή προετοιμάζεται και συγκροτείται στασιτικά (είναι η μοίρα αυτού του τόπου) και τα προβλήματα και τα ερωτηματικά είναι πολλά. Οι θέσεις των καθηγητών, των πρώτων εφτά, έχουν προκηρυχθεί, αλλά μέχρι στιγμής δεν έχουν πληρωθεί. Είναι λοιπόν όλα σε κατάσταση πυρετού. Και ακόμη δεν έχει άνακινωθεί πού θα στεγασθεί η νέα σχολή, σε μία χρονιά μάλιστα όπου το στεγαστικό πρόβλημα στο πανεπιστήμιο, με την κατακόρυφη και άδικαιολόγητη αύξηση του άριθμού των εισακτικών στο πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης ειδικά, θα είναι οξείατο και πιθανώς θα δημιουργήσει άδιέξοδο.

Προτάσεις και λύσεις υπάρχουν, αλλά άκόμη δεν έχουν φτάσει τα πράγματα στην άπόφαση. Έτσι μία λύση, που φαίνεται να προωθείται, είναι η κατασκευή «προ-κάτ» μικρών κτιρίων μέσα στον πανεπιστημιακό χώρο. Μία άλλη πρόταση, αυτή του καθηγητή κ. Μουτσόπουλου, είναι να πάει η νέα σχολή στην επάνω πόλη και μάλιστα από άρρηστοποιητο ίδρυμα Πατερικών Μελετών, δίπλα στη μονή Βλατάδων.

Τέλος ο δήμος έχει προτείνει να στεγασθεί η σχολή καλών τεχνών στη θίλα Μπινόνα. Δεν έξορμει πότε έχουν δε το νεοκλασικό αυτό κτίριο να τελευταία φορά οι άνομοι. Γι-

Είσαγωγή στην καινοενοσημιακή σχολή καλών τεχνών η οποία θα στεγασθεί σε ένα κτίριο σε άλλο τμήμα της πόλης. Άκόμα δεν έχει άποφασισθεί.

της μορφής αυτής που να πάρει τις πρόνοιους διατάσεις. Τώρα δημιουργείται εμπλοκή από το γεγονός ότι το Τ.Ε.Ι. (τεχνολογικό εκπαιδευτικό ίδρυμα) της Θεσσαλονίκης διαμαρτύρεται και ζητά όρισμένες ειδικότητες να μείνουν σ' αυτό.

Νομίζουμε ότι η μία σχολή δεν άποκλείει την άλλη και δε θα έλλοπιε σε τίποτε οι ίδιες ειδικότητες ή παρεμφερεις να υπάρχουν στην πανεπιστημιακή σχολή, άλλά και στα Τ.Ε.Ι. Οσο περισσότερα σχολεία

δυσανόν το 1984 να ιδρύεται μία σχολή πάνω στο ίδιο, το έξορασμένο πρότυπο. Χρειάζεται τόλμη.

Περισσότερη φαντασία ή άπλής συγχρονισμός με τον ευρωπαϊκό κόσμο δε θα έλλοπιε. Αντίθετα, επιβάλλεται, άκόμη και από το γεγονός ότι η Ελλάδα μετέχει στους δέκα της Ευρώπης, που οι έπιδόσεις τους στην καλλιτεχνική παιδεία είναι άξιοίμυλετες.

Δι' άλλες σχολές

Εναντι όλων αυτών, των ουσιαστικών έλλείψεων, προκαλεί έντυσηση η σπουδή με την όποια προχωρεί το τμήμα μουσικής και ίσως προαιω-

Τὰ νέα βιβλία

Μπερντιέφ, «Γιά την κοινωνική άνιούτητα»

Άπό τους πιο σημαντικούς διανοητές του άιωνα μας, ο Νικολάι Μπερντιέφ, έγραψε μία σειρά άρθρων, με μορφή έπιστολών, στα όποια έδωσε τον ύπότιτλο «Έπιστολές για την κοινωνική φιλοσοφία σε άνθρώπους που δεν με άγαπούν». Το βιβλίο αυτό γράφτηκε το 1918 και εκδόθηκε το 1923 στο Βερολίνο, άφου συμπληρώθηκε με έναν έπιλογο που γράφτηκε την χρονιά εκείνη. Οι έπιστολές έχουν τίτλους όπως «Γιά την ρωσική επανάσταση», «Γιά το κράτος», «Γιά το έθνος», «Γιά τον συντηρητισμό», «Γιά τον φιλελευθερισμό», «Γιά τη δημοκρατία», «Γιά τον σοσιαλισμό», «Γιά την άναρχία» κ.λ.π. Ο συγγραφέας στον έπιλογο του γράφει πως έγραψε το βιβλίο το καλοκαίρι του 1918, μέσα σ' ένα παθιασμένο κλίμα πνευματικής αντίθεσης στον βριαμμο της κομμουνιστικής έπονόστασης και πως άντανακικά άρνητικά άίσθημα που μέχρι το 1923 είχαν καταλαγιάσει. Και σ' ένα άλλο σημείο σημειώνει χαρακτηριστικά: «Άλλά δεν είμαι ούτε «δεξιός», ούτε «άριστέρός» με κανέναν τρόπο. Δέν μπορούν να περιλαθάνουν τις ιδέες μου σ' αυτές τις τόσο παλιές όσο και ακατόλλητες κατηγορίες». Πνεύμα ελεύθερο και άδει, ο Μπερντιέφ έκφράζει το δράμα του διασπορευμένου και τονίζει «η άλήθεια άναγει αυτές τις κατηγορίες και δέν τίθεται στην ύπηρεσία των κακών ένστικτων, που άποδραμεύουν και ή μία και ή άλλη». Έχουν περάσει έξήντα χρόνια από τότε, που κυκλοφόρησε το έργο αυτό του Μπερντιέφ και πολλά έχουν μεσολαθήσει από τότε, παλλά και διαφωτιστικά. Οστόσο ο μεγάλος Ρώσος διανοητής έχει δει την άλήθεια πολύ καθαρότερα. Το βιβλίο έχει μεταφράσει εύστοχα ο Ε.Δ. Νιάνινο (Εκδόσεις Πουρνάρα).

Ρομάν Γκαρ, «Πέρα από το σημείο αυτό το ειατηριό σας δεν ίσχυει πιά»

Πετυχημένος συγγραφέας, γνωστός πιο πολύ με το μυθιστόρημά του «Ευρωπαϊκή θητεία», άλλά και με πολλά έργα στα ένεργητικά του, ο Ρομάν Γκαρ, που πόλεμπος σαν άεροπόρος και άργότερα έγινε διπλωμάτης, ένας άνθρωπος με πλούσια καριέρα, που άυτοκτόνησε το 1980, μάς δίνει με το βιβλίο του «Πέρα από το σημείο αυτό το ειατηριό σας δεν ίσχυει πιά», την ιστορία ενός έπιτυχημένου και γαητευτικού άγχερμάτη, που άντιμετωπίζει προβλήματα με τη δουλειά του. Μετά από τις άπείρητες έκμυσηπηρεσίες ενός φίλου, που βασανίζεται από τον μύθο του άνδρωπου, ριζώνει μέσα του ο φόθος της ασεξουαλικής κάμψης, παρά όλο που ζει εύτυχισμένα με την Βραζιλιάνα έρωματιού του, στα 59 χρόνια του αυτός, νεαρή έκείνη. Ο φόθος αυτός ριζώνει μέσα του και δέν τον άφηνει πια. Ο Γκαρ τόλμησε με το μυθιστόρημά του αυτό να βείει ένα «θέμα - ταμπού», την λεγόμενη άντρική κλαμκτήριο και δημιουργεί πολλές ασζητήσεις. Οπως και να είναι, με το έργο του ο συγγραφέας δίνει ένα σκληρό βιβλίο, με μικρό χούμορ, όπου όμως είναι πάντοτε παρούσα μία τρυφερότητα που άφοπλίζει. Την μετάφραση έχει κάνει ο Αντρέας Βαχλιώτης (Εκδόσεις Χατζηνικολή).

Βέρνερ Χέρτσουγκ, «Φιτωκαράλντο»

Άπό τους πιο ένδιαφέροντες σκηνοθέτες του γερμανικού κινηματογράφου και αυτοδιδάκτος, ο Χέρτσουγκ, μάς δίνει το σενάριο της εύφάντασης ταινίας του για τον άνερισπόλο Μπράνιν Σούνηρ φιστζέρλαντ, πιο γνωστό στο Περου σαν Φιτωκαράλντο, που στα τέλη του προηγούμενου άιωνα έχασε σαν άνεριο να φέρει τον Καρούκο (καθ' ότι λάρτηρ της όπερας) στην επαρχία Κόντο. Έτσι προσιάβει να περάσει ένα γίνοντο ότιμολόγο πάνω από το βιβλίο, για να περάσει από το ένα ποτάμι με πλάιο. Μαγεύοντας τους χωρικούς με τη μουσική του Βέρντι, παλεύοντας με άλλοθι από άντιπρόθετες, φθάνει μέχρι ένα σημείο για να προδοθεί τελικά (μαζί με το σκέδιό του) από τους ίθαγενείς που άφηνουν το πλοίο να καταστραφεί. Τελικά, ώστόσο ο Φιτωκαράλντο, θα έχει την εύτυχη να δει μία παράσταση όπερας στον άπίνακο ένδοιο τόπο. Η ιστορία του άόν Κιχάιτ αυτού της όπερας, άναπτύσσεται σ' ένα τοπίο, που δεν είναι άνύπακτο, άλλά είναι άλλοιωμένο. Τα δύο πατάμα υπάρχουν στο χάρτη μόνο που ή ροή τους είναι άφορητική. Ένα ώραίο βιβλίο και ένα σημαντικό φιλμ είναι ή δουλειά του Χέρτσουγκ («Θεμέλιο»).

Μπέκετ, «Περμίνοντας τον Γκοντό»

Πασιώνιστο πιά στον κόσμο το θεατρικό αυτό έργο του Σάμουελ Μπέκετ, δίνεται τώρα σε μία καινούργια μετάφραση, της Αλεξάνδρας Πανασσάνασσοπούλου. Το ίδιο το έργο δεν έχει, βέβαια, άνάγκη από συστάσεις, καθώς έχει παίχθει και ξαναπαίχθει στην Ελλάδα σε καλές παραστάσεις και οι ήρωές του, ο Βλαντιμήρ και ο Εστραγκόν, ο Πίτσο και ο Λάου, έχουν συγχλονιστεί το κοινό μας. Νά προστεθεί μόνο πως μαζί με το κείμενο του Μπέκετ, η καινούργια έκδοση προσφέρει και μία μελέτη του Γκύντερ Άντερς με τον τίτλο «Ένα χωρίς χρόνο». Για όσους δεν έχουν το βιβλίο είναι μία καλή προφορά (Εκδόσεις «κρυστάλλο»).

Σαράντος Παυλάς, «Ένδοδυναμική - Σύστημα σημίων»

Εκπληκτικό φαινόμενο ποιητικής εύφορίας και παραγωγής, άποτελεί ο Σαράντος Παυλάς στην νεοελληνική ποίηση. Από τότε που πρωτοεμφανίστηκε στα γράμματα, το 1939, μέχρι σήμερα, έχει εκδώσει πάνω από 30 βιβλία με ποήματα και έξοκλασικά μετ' προσέφερι πλούσιο τον ποιητικό του λόγο και μάλιστα με αύτοσυνα δυναμικότητα, καθώς το πιο πρόσφατα βιβλίο του είναι γυάκωδη και περιεκτικά. Το καινούργιο του βιβλίο έπιβεβαιώνει το φαινόμενο αυτό, άφου σ' περίπου 400 σελίδες ο Παυλάς παρουσιάζει 21 εκατόνδες ποιημάτων, πάντα στον πλούσιο λόγο, που τον χαρακτηρίζει. Η ποίηση του Παυλά είναι ήγνια και κατανοητή. Το πρώτο μέρος της «Ένδοδυναμικής» καταλαμβάνεται από την σύνθεση «Πούταρ σκόκος». Σηκός είναι ένας έραός

